

Tiigrihüppe Sihtasutus

Tiigrihüppe Sihtasutus

Hea õpetaja!

Projekti Targalt internetis raames koostasid õpetajad Birgy Lorenz ja Kärt Käesel Pelgulinna Gümnaasiumist tunnikavad, mida on lihtne kasutada internetiturvalisusest rääkimiseks põhikoolis. Tekste toimetab Ilvi Pere Tiigrihüppe Sihtasutusest.

Loodame, et leiate siit palju kasulikku materjali ning läbi meie ühise töö paranevad õpilaste teadmised turvalisest interneti- ja arvutikasutusest. Kõik projekti käigus loodud materjalid leiate ka www.targaltinternetis.ee ning www.koolielu.ee.

Turvalist õppeaastat!

Ilvi Pere

Tunni teema: Kuidas tulla toime küberkiusamisega

Aeg: 45 -90 minutit

Õpilaste vanus: 5.-9. klass

Teema ülevaade:

EMORi 2010.a. jaanuari uuringu põhjal peavad õpilased kiusamist kõige sagedamini esinevaks probleemiks ja sellega ollakse ka isiklikult kokku puutunud või teatakse kedagi, kes on sellega kokku puutunud. Kiusamist internetis peetakse sama alandavaks nagu koolikiusamist (teisele tahtlike korduvate kannatuste valmistamist koolis).

Küberkiusamise probleemi tunnistavad tegelikult nii poisid kui tüdrukud ja soovivad, et nad oskaks sel puhul õigesti käituda. Tavaliselt pööratakse sõprade poole või uuritakse ise võimalusi, kuidas internetis üht või teist olukorda lahendada. Kui see ei aita, räägitakse täiskasvanuga. Kõige rohkem usaldatakse arvutiõpetajat või klassijuhatajat, vanemate poole pööratakse viimasena – nii väidavad selles uuringus osalenud noored. Arvatakse, et vanemad ei oska aidata.

Märkimisväärne on see, et kui suhtlusportaalide algusaastail riputasid noored infot endast üles tagasihoidlikult, siis nüüd ollakse oma isikliku info eksponeerimisega palju julgemad (eriti pildimaterjal). See teeb kiusamise ja ahistamise lihtsaks.

Kui õpetajate on seda teemat tundides käsitlenud, siis vähendavad õpilased avaldatava info mahtu oluliselt – seega sõltub palju nende teadlikkusest.

Paljud kiusamise lood saavad avalikuks alles siis, kui televiisoris või ajalehes sellest juttu tuleb. Suure tõenäosusega on just õpetaja see, kelle poole õpilane oma murega pöördub.

Kõige rohkem esineb küberkiusamist järgmistes vormides:

- libakonto loomine kiusatava kohta, kuhu pannakse üles ebatõest ja halvustavat infot;
- kiusatava konto ülevõtmine ja selle kasutamine oma äranägemise järgi;
- solvamine MSNis või teistes suhtluskeskkondades;
- halvustavate kommentaaride tegemine ja häbistavate fotode või andmete avaldamine;
- kiusamine on sageli seotud (seksuaalse) ahistamise ja väljapressimisega.

Tutvuge ülevaateartikliga 2011. aasta oktoobrist <http://www.postimees.ee/586664/eesti-juhib-kuberkiusajate-edetabelit/> ja kokkuvõttega uuringust <http://eukidsonline.ut.ee/?p=20>

Tiigrihüppe Sihtasutus

Tiigrihüppe Sihtasutus

<http://www.politsei.ee/et/nouanded/noorele/kuberkiusamine/>

Tunni eesmärgid

- Õpilane mõistab küberkiusamise temaatikat
- Õpilane oskab küberkiusamise ja ahistamise puhul käituda.
- Õpilane teab, kuidas ja kes saab teda kiusamise ja ahistamise korral aidata.

Vahendid: töölehed igale õpilasele, rühmatöö paber, kirjutusvahendid

Tegevuste kirjeldused	Aeg
Sissejuhatus <ul style="list-style-type: none"> • Tervituseks palu igal õpilasel mõtteis meenutada, kuidas ta on igapäevaelus hakkama saanud kui teda on kiusatud või talle muul moel liiga teinud – kas internetis või otsesuhetes. • Tutvusta, et läbi tunnitööde saab täna selgemaks, mida teha, kui keegi (ise või sõber) peaks langema küberkiusamise või ahistamise ohvriks.	
Teemad ja ülesanded <ul style="list-style-type: none"> • Õpetaja jagab õpilased kolme rühma. Kui õpilased istuvad tunnis kolmes reas, sobib see hästi. Iga (aknapoolse, keskmise ja uksepoolse) rea ette kirjutab õpetaja tahvlile sõna KIUSAMINE. Algab võistlus: märguande peale liiguvad õpilased kordamööda tahvli juurde ja kirjutavad selle sõna tähtedega algavaid sõnu ülevalt alla, mis seostuvad neil sõnaga „kiusamine“ näiteks Kahjutegemine; Irvitamine; Usalduse kaotus; Sigadus jne. Moodustub omamoodi ristsõna. Kõige kiiremat rühma tunnustatakse. • Õpetaja tutvustab teemat vastavat pidepunktidele.	
Rühmatöö või arutelu klassiga <ul style="list-style-type: none"> • Õpilased jaotatakse 4-5liikmelisteks rühmadeks. Iga rühm saab töölehe artikliga. Rühma liikmed tutvuvad sellega ja lisavad kirjalikke kommentaare. Nooremaid lapsi võib abistada lisaküsimustega. • Arutelu kahes liinis:<ol style="list-style-type: none"> 1) mida arvad sellest juhtumist -kui reaalne see on meie koolis, kuidas hindad õpilaste käitumist oma kaaslase suhtes, kas sellel teol võib olla õigustus jne ; 2) mida arvad selle juhtumi lahendamist, kuidas kool käitus, mida teie oleks võinud teisiti teha, kuidas teisiti sellist olukorda lahendada.	
Iseseisev töö <p>Töö artikliga jätkub. Õpilased kirjutavad artiklist välja, mida samm-sammult tuleb teha, kui küberkiusamine või ahistamine aset leiab. Kui aega jääb, siis ka kujundavad töölehe.</p>	
Hindamine - rühmatöö ettekanne ja iseseisev töö.	
Kodune töö – otsi Facebookist üles veebikonstaabel. Tutvu tema kontoga ja kui soovid, siis lisa ta sõbraks. Nii saab ta iga päev sind aidata ja nõu anda.	

Tööleht

<http://www.postimees.ee/586664/eesti-juhik-kuberkiusajate-edetabelit/>

„Ühes Eesti koolis löid varateismelised oma kaaslase kohta Facebooki vihkamiskommuuni. Asi sai avalikuks tänu lapsevanemale, kelle last kutsuti sellega ühinema. Põhja prefektuuri vanemkommissaar Kristel-Liis Kaunismaa sõnul hakkas kool vihkamiskommuunist teada saades jõuliselt tegutsema. Loodi nõ kriisikomisjon, pöörduti nõ saamiseks politsei poole, teavitati lastevanemaid. Tegeleti nii

Targalt internetis projekti raames valminud tunnikava. 15.11.2011.

Tiigrihüppe Sihtasutus

Tiigrihüppe Sihtasutus

kiusajatega kui ka poisiga, kelle kohta kommuun loodi. Politsei käis selle vanuseastme klassides loenguid pidamas. «Lastele tehti selgeks, et veebis pole anonüümsust. Seal oli seltskond lapsi, kes arvasid kuni lõpuni välja, et ükski täiskasvanu ei tea, mida nad veebis teevad,» selgitas Kaunismaa. Ta lisas, et kui lapsed lõpuks aru said, et nende tegevusest ollakse teadlikud, oli see paljude jaoks suur ehmatatus.

Politsei soovib küberkiusamise ohvriks langenuil solvanguid sisaldav lehekülg säilitada, sest nii on politseil olemas tõend, mille alusel asja uurida. Politsei andmetel on enim levinud sellised kiusamise vormid, kus tehakse kiusatava kohta libakonto, pannes sinna üles halvustavat, ebaõiget, tihti ka ebatsensuurset informatsiooni või võetakse üle kiusatava konto. Sellisel puhul peaks Põhja prefektuuri vanemkommissaar Kristel-Liis Kaunismaa sõnul olema esimene asi säilitada see lehekülg või teema. Selleks tuleb eraldi dokumendiks kopeerida konto andmed (kasutajanimi, loomise aeg/sisenemise aeg), konto juures olnud andmed (telefoninumber, MSNi aadress jne) ning konto juures olevad materjalid (tekstid, fotod, kuulutused jne). Nii toimides on olemas konkreetsed tõendid, mille alusel politsei saab tööd teha. Kui keegi saadab mõnes virtuaalses suhtluskanalis (MSN, Facebook jne) mõnitava ja halvustava sisuga sõnumeid ja teateid, soovib politsei teadete saatja blokeerida. Suhtlusportaalides saab lõpetada kiusaja tegevuse, teavitades tema tegudest portaali pidajat.

Kriminaalpolitsei vanemkomissar Anu Baumi sõnul saab Facebookis võõrasse kontosse sissetungimise korral väärkasutamisest teavitada portaalipidajat, kasutades funktsiooni: «Report - This person is pretending to be me». Ta lisas, et alati võib pöörduda politsei veebikonstaabli poole, kes on leitav nii Lapsemure foorumist kui ka Facebookist. Samuti on võimalik saada abi lasteabi telefonilt 116111, mis pakub ka veebinõustamist. Tarku nõuandeid on ka Euroopa Komisjoni poolt finantseeritud projekti «Safer Internet» raames loodud internetiportaalil www.targaltinternetis.ee. Ka politsei kodulehelt www.politsei.ee võib leida soovitusi, kuidas end internetis ja ka mujal kaitsta.